

§ 99

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausunto tarkastuslautakunnalle vuoden 2022 arviointikertomuksesta

HEL 2022-006175 T 00 03 00

Lausunto

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta antoi seuraavan lausunnon vuoden 2022 arviointikertomuksesta:

"Sitovien toiminnan tavoitteiden arviointi

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa todetaan, että sosiaali- ja terveystoimialan neljästä tavoitteesta toteutui kaksi. Tavoitteiden 10 mittarista toteutui viisi, toteutumatta jäi kolme ja kahta mittaria ei tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan voitu arvioida. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan yhden tavoitteen toteutumista ei voitu arvioida, koska terveysasemien hoitotakuun mittareille ei ollut asetettu tavoitearvoja talousarviossa vaan vasta dokumentointikuvauksessa. Tältä pohjalta tarkastuslautakunta esittääkin, että sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee asettaa sitovien toiminnan tavoitteiden mittarit siten, että myös niiden tavoitearvot kuvataan talousarviossa.

Sosiaali- terveys- ja pelastustoimialan tietotuotannossa ja organisaatio- rakenteessa on viime vuosina tapahtunut merkittäviä muutoksia (Apottiin siirtyminen, pelastuslaitoksen ja sosiaali- ja terveystoimen yhdistyminen). Nämä ovat osaltaan haastaneet paitsi tietotuotannon ja toiminnan raportoinnin mahdollisuudet ja tavat myös hallinnollisten prosessien vastuut ja toteuttamisen. Apottiin siirtymisen myötä asiakas- ja potilasjärjestelmän tietoihin perustuvien mittareiden tietotuotanto muuttui kokonaan ja samalla myös mittareiden tasossa tapahtui osin ennakoimattomia tason muutoksia. Tästä johtuen etenkin uusien tavoitemittareiden realistisen mutta kunnianhimoisen tavoitetason asettaminen on muuttunut entistä haastavammaksi. Tietotuotannon tila edistyy vähitellen ja viimeistään siinä vaiheessa, kun Apotin tiedot saadaan omalle tietoalustalle käyttöön, muokattaviksi ja analysoitaviksi, tilanteen pitäisi tältä osin helpottua. Näillä näkymin tässä vaiheeseen voitaisiin päästä tämän vuoden loppupuolella.

Lisäksi toimiala pyrkii selkeyttämään tavoitteiden määrittelyn prosessia ja työkulua niin, että jatkossa tavoitearvot voitaisiin määrittellä jo talousarvion vahvistamisen yhteydessä. Vuoden 2023 osalta tähän ei päästy, mutta vuoden 2024 osalta tämän uskotaan toteutuvan.

Henkilöstön työhyvinvointi sekä pito- ja vetovoima seniorikeskuksissa

Postiosoite

PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite

Toinen linja 4 A
Helsinki 53
www.hel.fi/sotepe

Puhelin

+358 9 310 5015

Faksi

+358 9 310 42504

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI57 8000 1300 0616 38

Alv.nro

FI02012566

23.05.2023

Asia/5

Arviointikertomuksessa on kuvattu seniorikeskusten henkilöstötilannetta ja henkilöstön riittävyden eteen tehtyjä toimenpiteitä kattavasti.

Koronan vaikutus on syytä nostaa vielä selkeämmin esiin työhyvinvointimittarien tulosten vertailussa vuosista 2018 ja 2020 vuoteen 2022. Korona vaikutti toimintaan erityisesti Helsingissä heti pandemian alusta alkaen. Koronapandemialla on ollut merkittävä vaikutus työhyvinvointiin ja henkilöstön saatavuuteen. Seniorikeskuksissa on työskennelty poikkeuksellisen kuormittavissa erityisolissa, ja koronapandemia on vaikuttanut niin asukkaisiin kuin henkilöstöön. Yksiköissä on hoidettu paljon sairastuneita, asukkaita on menehtynyt, henkilöstön sairaspöissäoloja on ollut paljon, osa henkilöstöstä joutui siirtymään työhön muun muassa varasairaalaan ja seniorikeskuksissa on työskennellyt muualta siirtyneitä työntekijöitä. Asukkaiden ja henkilöstön suojaamiseksi tehdyt rajoitustoimet olivat mittavia. Asukkaiden omaisten vierailuja ja esimerkiksi vapaaehtoisten käyntejä jouduttiin rajoittamaan, mikä väistämättä kuormitti omaa henkilöstöä. Henkilöstön keskinäistä kanssakäymistä jouduttiin rajoittamaan, eikä esimerkiksi työhyvinvointi- ja kehittämislaisuuksien järjestäminen ollut mahdollista. Tällä kaikella on vaikutusta siihen, että arviointiraportin kyselyyn vastanneista osa on kokenut, ettei työn kuormittavuuden vähentämiseksi ole tehty riittävästi toimenpiteitä.

Lakisääteisen henkilöstömitoituksen varmistaminen

Henkilöstömitoituksen turvaamisen pääasiallinen toimenpide on ollut vakanssien lisääminen porrasteisesti lakisääteisen mitoituksensaasteen kasvaessa. Hoiva-avustajien vakansseja on lisätty 60 vuonna 2022 ja vuonna 2023 lisätään hoiva-avustajia ja muita ammattiryhmiä yhteensä sata vakanssia. Tämän lisäksi on lisätty seniorikeskusten tukipalveluja, kuten pesulapalveluja ja avustavaa ruokahuoltoa, jotta hoitohenkilökunnan välitön työpanos kohdistuu asiakastyöhön.

Vuonna 2022 käynnistettiin myös kansainvälinen rekrytointi, jonka kautta vuoden 2023 huhtikuussa aloitti 24 hoiva-avustajaa, jotka koulutetaan lähihoitajiksi. Vuoden 2023 marras-joulukuussa aloittaa 30 sairaanhoitajaa, jotka suorittavat pätevyyskoulutuksen sekä 15 hoiva-avustajaa, jotka koulutetaan lähihoitajiksi. Kansainvälistä rekrytointia tullaan jatkamaan.

Muita henkilöstömitoituksen parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä ovat Titania-työvuorojärjestelmään kehitetty henkilöstömitoituksen reaaliaikainen seurantatyökalu sekä seniorikeskusten vuonna 2023 käynnistyneet lähihoitajien ja hoiva-avustajien yhteisrekrytoinnit. Seniorikeskusten edustajat ovat mukana yhteisöllisen ja ergonomisen työvoimasuunnittelun verkostossa.

Kehitetään seniorikeskusten sijaisjärjestelyjä

Postiosoite
PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite
Toinen linja 4 A
Helsinki 53
www.hel.fi/sotepe

Puhelin
+358 9 310 5015
Faksi
+358 9 310 42504

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI57 8000 1300 0616 38
Alv.nro
FI02012566

Sijaisjärjestelyjen kehittämiseksi on tehty paljon kehittämistyötä ja tiivistä yhteistyötä Seuren kanssa. Vuonna 2023 tarkastellaan varahenkilöstön määrää ja toimintatapoja sekä jatketaan Seuren kanssa kehittämistyötä sijaisjärjestelyjen turvaamiseksi.

Myös yksiköiden omissa kesäsijaisrekrytoinneissa on mahdollista ottaa käyttöön rekryointipalkkio. Palkkion suuruus määräytyy työsuhteen keston mukaan ja maksetaan kahdessa osassa.

Toimenpiteitä jatketaan henkilöstön työhyvinvoinnin sekä pito- ja veto-voiman parantamiseksi seniorikeskuksissa.

Seniorikeskuksille on laadittu yhteinen toimintasuunnitelma vuonna 2022, koska vuoden 2023 alusta seniorikeskukset on yhdistetty yhteen palveluun sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen organisaatiouudistuksen yhteydessä. Toimintasuunnitelmaa on työstetty yhdessä johdon, asukkaiden ja henkilöstön kanssa. Toimintasuunnitelman vuosien 2023–2025 yhtenä tärkeänä tavoitteena on hyvinvoiva henkilöstö. Toimintaperiaatteena on muun muassa mahdollistaa laadukas ja turvallinen toiminta, jossa on aikaa kohtaamiselle. Henkilöstön hyvinvointiin panostetaan myös kehittämällä yhdessä seniorikeskusten johtamis- ja toimintakulttuuria. Toimintasuunnitelmaan liittyen kevään 2023 aikana on järjestetty 8 henkilöstötilaisuutta, joihin on osallistunut noin 1000 työntekijää. Tilaisuuksissa on käyty läpi seniorikeskusten arvoja ja toimintasuunnitelmaa ja tilaisuuksiin liittyvissä teematyöpajoissa on käyty läpi henkilöstön työhyvinvointiin sekä pito- ja vetovoimaan liittyviä asioita.

Seniorikeskusten johtoryhmässä on vuoden 2023 maaliskuussa käyty läpi toimialan työhyvinvointisuunnitelma ja keskusteltu arjen työhyvinvointia tukevista toimintamalleista. Henkilöstöä kannustetaan osallistumaan kaupungin ja toimialan järjestämiin työhyvinvointia tukeviin valmennuksiin ja tilaisuuksiin. Lisäksi kaupunkiyhteisen Oppiva-verkko-oppimisympäristön lyhyitä työhyvinvointiaiheisia koulutuksia voi hyödyntää esimerkiksi työpaikkakokouksissa ja/tai itsenäisesti.

Seniorikeskusten henkilökunnalle on järjestetty vuonna 2022 ammatillisen täydennyskoulutuksen lisäksi työhyvinvointia tukevia koulutuksia. Tänä vuonna koulutuksia jatketaan, ja teemoja ovat muun muassa hoitotyön eettisen kuormituksen ja palautumisen, asiakastyön vaativien kohtaamisien sekä mielenterveyttä vahvistavan lähijohtamisen koulutukset.

Vuonna 2022 sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen HR-palvelut tarjosivat tehostettua tukea seniorikeskusten kahdeksalle yksikölle. Toimintaa on jatkettu näiden yksiköiden ja aloitettu uusien yksiköiden kanssa. Tehostetun tuen tukitoimet räätälöidään kunkin yksikön tarpeisiin, ja ne

23.05.2023

Asia/5

sisältävät esimerkiksi ulkopuolisen asiantuntijan vetämiä kehittämistyöpajoja. Vuoden 2022 henkilöstökyselyn tulosten perusteella tarjotaan kohdennettua tukea lähiesihenkilöille coaching- ja vertaispienryhmässä, joka kokoontuu vuoden 2023 aikana kuukausittain ulkopuolisen asiantuntijan johdolla. Yksiköitä tuetaan myös esimerkiksi työtä sujuvoittavien Lean-toimintamallien käyttöönotossa ja erityistä panosta kohdennetaan tänä vuonna yksiköihin, jotka ottavat vastaan uutta henkilöstöä kansainvälisen rekrytoinnin kautta.

Toisen asteen opiskelijoiden hyvinvoinnin edistäminen

Nuorten mielenterveyspalveluketjun ja hoidon porrastuksen kehittäminen

Lasten ja nuorten mielenterveyden ilmiöpohjaista palveluketjua on valmisteltu vuodesta 2019 alkaen eri toimijoiden yhteistyönä. Palveluketjujen kehittämisen lähtökohtana ovat olleet lasten ja nuorten porrastuvat tuen ja hoidon tarpeet sekä yhteisesti määriteltyihin tuen ja hoidon tarpeisiin vastaavien, tutkimustietoon ja näyttöön pohjautuvien palvelujen ja integroitujen ratkaisujen kehittäminen. Työstetyissä malleissa on kuvattu vastuut oireiden yleisemmän vaikeustason mukaan.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluihin luodaan yhtenäinen, vakioituista tietosisällöistä ja visuaalisesta ulkoasusta koostuva palveluketjujen kuvaamisen malli, jota hyödynnetään eri palvelujen ja toimialojen ammattilaisten työn ohjauksessa ja tuessa, muun muassa oikea-aikaisen ja oikein kohdentuvan palveluohjauksen parantamiseksi. Malli kokoaa palveluketjujen kehittämistyön aikana eri työryhmissä valmistuneet materiaalit yhtenäiseksi, palvelutasoittain ryhmittyväksi kokonaisuudeksi (esimerkiksi eri toimijoiden tarjoama tuen ja/tai hoidon sisältö, porrastuvien interventioiden kuvaukset, integroitujen toimintamallien ja prosessien kuvaukset, sopimukset konsultaatiokäytänteistä ja lähteet). Malli viedään vuoden 2023 aikana Helsingin kaupungin intiaan.

Terveydenhoitajia on koulutettu jo laajasti IPC-menetelmään (interpersonallinen ohjanta) ja sairaanhoitajia IPT-N -menetelmään (interpersonaalinen terapia nuorille). Lisäksi on oltu mukana interventionaattori- ja Ohjattu omahoito -pilotissa. Ohjattu omahoito -menetelmäkoulutus laajenee kesäkuussa yli 40 hoitajalle ja syksyllä lopuille terveydenhoitajille. Lisäksi kaikki koulutetaan Common Approach -mallin käyttöön. Myös liikkumisen mini-interventio-pilotissa on oltu mukana. Nämä kaikki ovat erittäin hyödyllisiä menetelmiä, joiden avulla pystymme parantamaan lasten ja nuorten palvelujen saatavuutta. Lisäksi opiskeluhuollossa (myös jälkihuollossa ja nuorten sosiaalityössä) on meneillään Kestävän kasvun hanke, jossa kehitetään 18–24-vuotiaiden haavoittuvassa asemassa olevien mielenterveys- ja päih-

23.05.2023

Asia/5

deoireilevien nuorten palveluketjuja yhteistyössä keskeisten toimijoiden kanssa. Hankkeessa ratkotaan yhteistyökäytäntöjä ja prosessin ongelmia, lisätään henkilöstön osaamista ja viestintää mielenterveys- ja päihdeasioista.

Terveydenhoitajien mitoitussuosituksen toteutuminen mahdollistaa paremmin edellä mainittujen menetelmien haltuunoton ja käytön. Mitoitusta seurataan ja tarvittaessa terveydenhoitajien määrää pyritään lisäämään, jotta mitoitussuositus (460 suhteessa oppilasmäärään) toteutuisi. Psykologien määrää pyritään myös lisäämään, jotta saavutettaisiin syksyllä voimaan tuleva mitoitus (780 oppilasta psykologia kohden).

Keskivaikeasta mielenterveydenongelmasta kärsivien pääsy Nuorisoaseman palveluihin

Nuorisoasemalle lähettämisen kriteerit on täsmennetty nuorisoaseman ja lähetävien tahojen (mukaan lukien oppilas- ja opiskelijahuolto) yhteisissä keskusteluissa syksyn 2022 ja kevään 2023 välisenä aikana. Keskustelut on saatu päätökseen ja niistä tullaan laatimaan yhteenveto tämän kevään aikana.

Tutkimusten mukaan 20–25 % nuorista kärsii jostain mielenterveyden häiriöstä. Laskennallisesti se tarkoittaa vähintään 3600 13–15-vuotiasta helsinkiläistä nuorta ja 4800 16–19-vuotiasta helsinkiläistä. Yksi nuorisoasema ei siis laskennallisesti, eikä edes oppilashuollon kanssa, voi vastata kaikkien nuorten mielenterveyden keskivaikeisiin mielenterveysongelmiin liittyvään avun ja tuen tarpeeseen. Nuorisoasema tukee paitsi perustasolta lähetettäviä nuoria myös nuorisopsykiatriasta palautettavia nuoria. HUS Nuorisopsykiatrian tuotantotapa-analyysin mukaan 8,7 % 13–17-vuotiaista helsinkiläisistä on vuonna 2020 ollut HUS Nuorisopsykiatrian asiakkaina.

Aikuisten pääsy varhaisen vaiheen mielenterveyspalveluihin

Mielenterveys- ja päihdepalvelut järjestetään Helsingissä monikanavaisesti perus- ja erityistason yhteistyönä. Asiakkaan hoidon tarpeen arviointi tehdään välittömästi ensimmäisellä käynnillä siinä toimipisteessä, johon asiakas on hakeutunut. Hoidon alkamiseksi ei tarvita erikoislääkärin asettamaa diagnoosia.

Toimintaohje mielenterveysasiakkaiden hoidon porrastukseen on tehty yhteistyössä perus- ja erityistason kanssa ja ohjeen mukainen toiminta on käynnistynyt. Vastuutahot on määritelty ohjeessa. Mielenterveyteen liittyvän tuen kysyntä kohdistuu valtaosin perustason palveluihin. Ongelmien ennaltaehkäisy, tunnistaminen sekä varhaisen vaiheen tuki ja kansallisten hoitosuosituksen mukaiset interventiot ovat keskeisiä toimintaohjeen sisältöjä. Lyhytterapiayksikkö ja neljäs matalan kynnyksen

23.05.2023

Asia/5

mielenterveyspalvelupiste on avattu. Konsultaatiotukea perustasolle on lisätty. Psykiatriseen erikoissairaanhoidon hakeudutaan lähetteellä. Henkilöstölle on järjestetty ohjausta ja koulutusta. Toimeenpanon edistymistä arvioidaan säännöllisesti.

Hoidon porrastuksen kuvaus julkaistaan siinä vaiheessa, kun toimintaa on arvioitu ja toiminta on vakiintunut kuvauksen mukaisella tavalla. Julkaisu tapahtuu vuoden 2023 aikana. Lyhytpsykoterapian palvelusetelihakemuksia laativien työntekijöiden ohjeistusta ja koulutusta on tehostettu.

Terveysasemille jalkautuvien psykiatrien antamaa konsultaatiotukea on lisätty. Helsingin terveysasemilla ja lapsiperheiden palvelutarpeen arvioissa työskentelevät mielenterveys- ja päihdetyönsairaanhoidajat, matalan kynnyksen mielenterveyspalvelupisteet ja lyhytterapiayksikkö ovat osa Helsingin kaupungin psykiatrista erikoissairaanhoidoa. Tällä mahdollistetaan henkilöstön osaamisen kehittäminen, hoitoprosessien yhtenäisyys, toiminnan laatu ja resurssien joustava kohdentaminen.

Perustason osaamista mielenterveyteen liittyvien ongelmien ja mielenterveyshäiriöiden tunnistamisesta, arvioimisesta ja hoidosta on lisätty. Myös erityistason konsultaatiotukea perustasolle on lisätty. Psykiatrisen erikoissairaanhoidon tehtävänä on hoitaa aina kiireellisessä hoidon tarpeessa olevat henkilöt. Kiireettömälle hoitopääsylle on asetettu enimmäisaikarajat kansallisesti. Helsinki noudattaa hoitotakuun aikarajoja. Erikoissairaanhoidossa hoidetaan henkilöitä, joilla on vakava elämäntilannekriisi, psykoosisairaus, vaikea masennus ja ahdistus, vaikea persoonallisuushäiriö, itsetuhoajatuksia tai itsemurhayritys. Lievien ja keskivaikeiden mielenterveys- ja päihdeoireiden hoito tapahtuu perustasolla.

Neuvolapalvelut lapsiperheiden tukena

Hoidon jatkuvuuden tukeminen neuvolapalveluissa

Neuvolapalveluissa hoitosuhteen jatkuvuutta vahvistetaan. Ensisijaisesti hoitosuhteen jatkuvuus turvataan raskaana olevien, alle 2-vuotiaiden lasten sekä erityistä tukea tarvitsevien perheiden osalta.

Neuvolatyössä Apotti-työpohjat rakennetaan vastaamaan alueen todellisia asiakastarpeita, jolloin esimerkiksi synnyttäneen asiakkaan luokse kotikäynnille pääsee pääsääntöisesti oma terveydenhoitaja. Terveystenhoitajat varaavat oman asiakkaansa neuvola-aikoja mahdollisimman pitkälle, mikä osaltaan tukee hoitosuhteen jatkuvuutta. Myös sähköisen asiointin viestintä on järjestetty niin, että asiakkaat pystyvät viestimään Maisan välityksellä suoraan oman terveydenhoitajan kanssa.

23.05.2023

Asia/5

Terveystenhoitajien äkillisissä poissaoloissa leikki-ikäisten tarkastuksia voidaan ohjata keskitettyihin yksiköihin, jolloin kyseisen neuvolan muiden terveystenhoitajien ei tarvitse muuttaa aikatauluaan. Neuvolan keskitetyt yksiköt Ruoholahdessa ja Malminraitilla tukevat näin terveystenhoitajien mahdollisuutta vahvistaa hoitosuhteiden jatkuvuutta etenkin raskaana olevien, alle 2-vuotiaiden lasten sekä erityistä tukea tarvitsevien perheiden osalta.

Perheiden ohjaus ja pääsy muihin palveluihin

Neuvola toimii osana perhekeskusta. Perhekeskuspalveluissa kehitetään moniammatillisia työskentelytapoja ja palveluohjausta perheiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Perhekeskuksen terveystenhoitajien ja psykososiaalisen tuen palvelujen henkilöstöresursointia on lisätty viime vuosien aikana, mutta rekrytointihaasteet ovat vaikuttaneet vakanssien täyttöasteeseen.

Neuvolassa tehdään raskaudenaikaisia kotikäyntejä yhteistyössä lapsiperheiden sosiaaliohjauksen kanssa perheiden tuen tarpeen selvittämiseksi. Terveystenhoitajien työn tueksi on rakennettu erilaisia yhteistyö- ja konsultaatorakenteita, esimerkiksi konsultaatiot suoraan erityistyöntekijöille sekä moniammatillinen neuvolatiimi, jossa ovat mukana perheneuvolan ja lapsiperheiden sosiaaliohjauksen työntekijät. Tällä hetkellä pilotoitavana on terveystenhoitajien erityistyöntekijöiden moniarviolähetteen lähete, joka mahdollistaa lapsen viiveettömän ohjautumisen tarkoitukseenmukaisen palvelun piiriin. Moniarviolähetteen käsittelyssä ovat mukana neuvolan psykologi, puheterapeutti, toimintaterapeutti sekä tarvittaessa fysioterapeutti ja lääkäri. Neuvola on mukana kehittämässä muiden toimijoiden kanssa lasten mielenterveyspalveluita.

Neuvolan tärkeä tehtävä on tunnistaa koko perheen sosiaalihuollon palvelujen tarve sekä muiden erityispalvelujen tarve. Perhekeskuspalveluissa ajankohtaisena tavoitteena on vahvistaa aikuisuuden ja vanhempien elämänhallinnan tukea lapsiperheissä aikuissosiaalityön tuella.

Moniammatillinen yhteistyö ja tiedonkulku perhekeskuksissa

Moniammatillista yhteistyötä ja tiedonkulkua parannetaan jatkuvasti perhekeskuksissa. Asiakasprosessien kehittäminen on keskiössä tiedonkulun varmistamiseksi. Tätä työtä on tehty Tulevaisuuden sote-keskus- sekä Kestävän kasvun hankkeiden asiantuntijoiden tuella.

Perhekeskusten ammattilaisille on ajoitettu viikoittainen verkostoyhteistyöaika moniammatillisen yhteistyön toteuttamiseksi, esimerkiksi yhteisvastaanottojen mahdollistamiseksi. Eri toimijoiden välistä vuoropuhelua ja tiedonkulkua vahvistetaan perhekeskusten esihenkilöverkosto-

23.05.2023

Asia/5

jen avulla. Perhekeskusten talotoimikunnat kokoontuvat säännöllisesti. Yhteiset työskentely- ja taukotilat mahdollistavat henkilöstön luonnollisia kohtaamisia ja tukevat moniammatillista yhteistä työtä asiakkaan hyväksi.

Verkostomaisten perhekeskusten henkilöstölle järjestetään yhteisiä tilaisuuksia, joissa vahvistetaan verkoston toimintaedellytyksiä sujuvien moniammatillisten asiakasprosessien läpiviemiseksi.

Perhekeskusten toimitilat neuvolatyön tekemisen tukena

Toimialalla on lisätty perhekeskusyksikköjä. Kampin perhekeskuksen Ruoholahden yksikön avautuminen syksyllä 2022 on mahdollistanut lisää toimitiloja neuvolatyön tekemiseen. Uuden yksikön myötä neuvolatyöhön vapautui työskentelytiloja myös muista perhekeskuksista.

Neuvolan terveydenhoitajan työ sisältää pääasiassa asiakasvastaanottoa perhekeskuksen tiloissa. Toimialalla on tunnistettu neuvolatyön tilatarpeisiin liittyviä haasteita. Parannuksia on tehty esimerkiksi varustelemalla muuntojoustavia tiloja neuvolan käyttöön. Perhekeskusten aukioloaikojen laajentaminen mahdollistaa työhuoneiden riittävyyden toimijoiden kesken.

Monipaikkainen työskentelytapa ja erilaisten työskentelytilojen joustava käyttö on muutos ja edellyttää henkilöstöltä uudenlaisen toimintakulttuurin omaksumista. Kehitteillä on tilan- ja toiminnanohjausjärjestelmä, joka palvelee sekä nykyisiä että tulevia perhekeskuksia ja terveys- ja hyvinvointikeskuksia (PK ja THK). Tilan- ja toiminnanohjausjärjestelmä tukee perhekeskuksen tiloissa työskenteleviä ammattilaisia tarpeidensa mukaisten asiakas- ja työtilojen varaamisessa ja ohjaa myös henkilöstöä optimaaliseen työvuorosunnitteluun.

Suunnitteilla olevissa PK- ja THK-rakennushankkeissa keskusten tilatarpeita kartoitetaan mallintamalla väestöennusteita sekä ennakoimalla tulevaisuuden vakanssimääriä ja mahdollisia työkuluttuurissa ja työskentelytavoissa tapahtuvia muutoksia. Perhekeskuspalvelujen henkilöstöä osallistuu hankkeiden suunnitteluun eri vaiheissa.

Omaishoitajien jaksamista tukevat palvelut sosiaali- ja perhepalveluissa

Omaishoidon tuen palvelujen kehittäminen

Helsingin kaupungin vammaistyölle on myönnetty Kestävän kasvun ohjelman rahoitusta vuosille 2023–2025 muun muassa tilapäishoidon kehittämiseen. Suunnittelussa tullaan hyödyntämään vammaistyön tuotantotapa-analyysin tuloksia. Strategisen hankinnan yksikön toteuttaman tuotantotapa-analyysin loppuraportti esitellään sosiaali-, terveys-

23.05.2023

Asia/5

ja pelastuslautakunnalle kesäkuussa 2023. Tulokset lisäävät tietoa vammaispalvelujen kustannuksista, prosesseista, tuottajaohjauksesta ja asiakaskokemuksesta.

Helsingin kaupungin vammaistyön omaishoidon tuki tukee ja kannustaa omaishoitoperheitä vapaiden käyttöön ja välittää omaishoitajille tarpeellista tietoa vapaiden käytöstä sekä tapaamisilla että omaishoitajien valmennuksissa. Kaikki omaishoitajat eivät kuitenkaan käytä lakisääteisiä vapaitaan moninaisten syiden vuoksi. Palveluvalikko tai palvelujen saatavuus eivät aina vastaa jokaisen omaishoitoperheen tarpeita ja toiveita tai omaishoitoperheet eivät halua käyttää vapaitaan muiden syiden vuoksi. Vuoden 2023 aikana asiakaskokemuksen parantamiseksi Helsingin kaupungin vammaistyössä tehdään omaishoitajille suunnattua asiakaskyselyä yhdessä sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen kanssa. Kyselyssä tullaan muun muassa kysymään sitä, minkä vuoksi omaishoitoperheiltä jää vapaita käyttämättä.

Omaishoitajien valmennukset on käynnistetty uudelleen keväällä 2023. Covid-19-pandemian aikana ne olivat tauolla. Omaishoitajien valmennuksiin osallistuvilta omaishoitajilta kerätään palautetta valmennusten sisällöstä ja toteutuksesta. Palautteen perusteella valmennusta kehitetään vastaamaan omaishoitajien tarpeisiin ja toiveisiin mahdollisimman hyvin. Omaishoitajien valmennuksessa tullaan syksyllä 2023 käsittelemään muun muassa vertaistukea. Tarkoituksena on tehdä yhteistyötä järjestöjen edustajien ja kokemusasiantuntijoiden kanssa.

Uusia omaishoidon tuen sosiaaliohjaajien vakansseja on kuluvalle strategiakaudella lisätty kolmella.

Helsingin kaupunki uudistaa ulkoisia hel.fi-sivuja parhaillaan. Vammaispalvelujen verkkosivut uudistetaan kesään 2023 mennessä. Omaishoidon tuen esitteen päivitys on käynnissä. Esite tehdään selkokielisenä suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Omaishoidon tuen hakemuslomakkeita päivitetään ja samalla huolehditaan uusien lomakkeiden paremmasta luettavuudesta.

Palvelusetelit omaishoidon tuessa

Omaishoidon tuessa on käytössä kaksi eri palveluseteliä, joita käytetään omaishoitajien lakisääteisten vapaiden aikaisen hoidon toteuttamiseksi. Toinen palveluseteli on tarkoitettu omaishoitajan vapaiden aikaisen hoidon toteuttamiseen asiakkaan kotona. Toinen palveluseteli on tarkoitettu omaishoitajan vapaiden aikaisen hoidon toteuttamiseen tilapäishoitoyksikössä. Alle 65-vuotiaiden omaishoidon tuen vapaapäiviä korvaava kodin ulkopuolella tapahtuva tilapäishoito järjestetään ensisijaisesti kaupungin omassa yksikössä, mutta jos kaupungin omat

23.05.2023

Asia/5

palvelut eivät vastaa asiakkaan hoidon tarpeeseen, voidaan käyttää palveluseteliä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta vahvisti syksyllä 2021 alle 65-vuotiaiden omaishoidon tuen vapaapäiviä korvaavan kodin ulkopuolella tapahtuvan tilapäishoidon palvelusetelien arvot 1.1.2022 alkaen. Palvelusetelien arvoa korotettiin 71,9–144,9 euroa vuorokaudessa palveluluokasta riippuen. Lisäksi lisättiin viides ympärivuorokautisen hoidon palveluluokka. Palvelusetelien arvot ovat tällä hetkellä 203,60–588,60 euroa vuorokaudessa.

Kotiin annettavan hoidon palvelusetelin arvon muutostarpeet on tiedostettu ja niitä arvioidaan vammaistyön tuotantotapa-analyysissä. Tällä hetkellä palvelusetelin arvo on 34 euroa tunti. Vaihtoehtoisia tapoja laakisääteisten vapaiden toteuttamiseen pohditaan, esimerkkinä siivouseteli.

Hoitoon pääsyn parantaminen terveysasemille

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen 2022 mukaan merkittäviä Helsingin terveysasemien lääkärin palkkojen kilpailukykyisyyttä varmistavia toimenpiteitä ei ole tehty joulukuuhun 2022 mennessä. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala toteaa, että Helsingin vuoden 2023 palkka-kehitysohjelman pohjalta on päätetty korottaa terveysasemien lääkäreiden palkkoja 400 eurolla tämän vuoden aikana. Palkankorotuksilla voidaan mahdollisesti parantaa lääkärin saatavuutta ja pysyvyyttä terveysasemilla.

Terveysasemilla jatketaan edelleen pitkäjänteisesti hoitoon pääsyn parantamista. Huhtikuussa 2023 terveysasemien lääkäreiden kiireettömään hoitoon pääsyn T3- lukujen mediaanien keskiarvo oli 38 vuorokautta. Haasteita asiaan tuo hoitotakuulain (1326/2010; HE 74/2022) vaihteittain tiukentuvat hoitoon pääsyn määräajat. Ensimmäisessä vaiheessa 1.9.2023 lähtien kiireettömään hoitoon pääsy pitäisi toteutua kahden viikon (14 vuorokauden) kuluessa hoidon tarpeen arvioinnista. Seitsemän vuorokauden hoitoon pääsyn määräaika avosairaanhoidossa tulisi voimaan 1.9.2024 lähtien. Hoitotakuuseen vastaamiseksi Terveysasemilla on käynnistetty projekti, jossa toimintaa uudistetaan ja yhtenäistetään läpi terveysasematoimintojen, jotta 7 vuorokauden hoitotakuuseen pystytään vastaamaan. Pilottiasemana toimiva Kivikon terveysasema on jo ottanut käyttöön uuden toimintamallin."

Käsittely

Johtava tuloksellisuustarkastaja Liisa Kähkönen, kaupunkitarkastaja Kalle Puttonen ja kaupunkitarkastaja Hanna Kurki olivat kutsuttuina asiantuntijoina.

23.05.2023

Asia/5

Esittelijä

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Maria Kahila, suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 43087
maria.kahila(a)hel.fi

Liitteet

- 1 [Arviointikertomus 2022](#)
- 2 [Tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö, sosiaali- terveys- ja pelastuslautakunta](#)

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Johtava tuloksellisuustarkastaja Liisa Kähkönen, kaupunkitarkastaja Kalle Puttonen ja kaupunkitarkastaja Hanna Kurki ovat kutsuttuina asiantuntijoina.

Tarkastuslautakunta on pyytänyt sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnalta lausuntoa vuoden 2022 arviointikertomuksesta 19.5.2023 mennessä. Tarkastuslautakunnan kanssa on sovittu, että sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta voi antaa lausunnon 23.5.2023 kokouksessa. Lausuntoa on pyydetty myös kaupunginhallitukselta, kasvatus- ja koulutuslautakunnalta ja kaupunkiympäristölautakunnalta.

Esittelijä

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Maria Kahila, suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 43087
maria.kahila(a)hel.fi

Liitteet

- 1 [Arviointikertomus 2022](#)
- 2 [Tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö, sosiaali- terveys- ja pelastuslautakunta](#)

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

23.05.2023

Asia/5

Päätöshistoria

[Tarkastuslautakunta 11.04.2023 § 34](#)

[Tarkastuslautakunta 13.09.2022 § 63](#)

[Tarkastuslautakunta 10.05.2022 § 44](#)